

Ja živim u kruzima koji se šire, / i njima sve više obuhvatit žudim.
Ja možda i neću polučiti zadnji, / konačni kruz, no ja se trudim.

Novosti započinjemo stihovima iz poznate Rilkeove pjesme koja se nameće kao moto ovoga biltena i djelovanja Društva prijatelja glagoljice. U mjesecu i godini u kojima ćemo obilježiti srebrni jubilej – 25 godina postojanja Društva – s ponosom možemo reći da se glagoljaški kruzi šire, obuhvaćaju sve više događanja, uključuju sve više članova i prijatelja te postaju sve značajnijim dijelom oživljene hrvatske baštine. Trudimo se i trudit ćemo se u tom smislu polučiti najviše što možemo. Ako i pogriješimo, nemojte nam zamjeriti. U sve što ovdje radimo i za čime žudimo, utkana je ljubav prema glagoljici i domovini.

Kratki pregled zbivanja u glagoljaškim kruzima

Tijekom prosinca i u prvim danima (n)ove godine na hrvatskom humorističnom televizijskom kanalu nazvanom *News Bar – Comedy Channel* gledateljima je upućivana božićna čestitka ispisana glagoljicom. Čestitke za Božić i za novu godinu glagoljicom je na naslovnica otišao i tjednik za kulturu, *Hrvatsko slovo*.

U utorak, 12. prosinca 2017., u Staroj gradskoj vijećnici u Zagrebu, u sklopu božićne izložbe *Jaslice od ljubavi*, gospođa Vjera Lukavečki, ravnateljica Udruge *Ozana*, čiji je cilj poboljšanje kvalitete života osoba s invaliditetom i njihovih obitelji, dodijelila je zahvalnice za suradnju sljedećim članovima Društva: dramskom umjetniku Stjepanu Bahertu, prof. dr. sc. Darku Žubirniću i Biserki Draganić, prof.

Zahvaljujući prof. dr. sc. Sanji Nikčević s Umjetničke akademije u Osijeku, sredinom prosinca doznali smo za zanimljiv natpis koji se vjerojatno nalazi na nekom panou: *Mrkopaljska župska kronika*. Nešto kasnije na internetu smo vidjeli da je izašao prvi broj istoimenog lista, a glagoljskim nazivom na naslovnici. Upit upućen putem Facebooka Turističkoj zajednici Mrkoplja o eventualnom postojanju glagoljice na tom području rezultirao je odgovorom

"tu se vjerojatno nije glagoljalo, ali to ne znači da glagoljica Mrkoplju treba biti nešto strano". Dajemo Mrkopljanima čistu peticu za otvorenost prema starom hrvatskom pismu i planiramo iduće korake prema uspostavljanju suradnje za nadolazeće toplije dane.

Mladog dizajnera, dr. sc. Filipa Cvitića već smo dobro upoznali u posljednja dva broja *Novosti*, a i u nekoliko ranijih brojeva. Zato samo navodimo poveznicu na kojoj se nalazi veliki intervju koji je 22. prosinca prošle godine dao za portal i udruhu *Samopozitivno*: goo.gl/CrGzKu. Čestitamo g. Cvitiću i želimo mu mnogo uspjeha u poslu i promicanju hrvatske kulturne baštine kroz projekt *Fabula Croatica*.

Jednu sasvim posebnu čestitku s nama je podijelila poznata aromaterapeutkinja, gospođa Nada Starčević te nas povezala s njenim pošiljateljem. Bila je to gospođa Gordana Gazdić-Buhanec, ravnateljica OŠ *Antun Nemčić Gostovinski* iz Koprivnice koja nam se spremno odazvala i poslala još nekoliko fotografija. Voditeljica glagoljaške skupine, gospođa Lidija Vranar, profesorica povijesti u navedenoj školi poslala nam je informacije za ovu crticu. Doznajemo da u školi djeluje grupa *Mali glagoljaši* koja njeguje staroslavensku tradiciju i glagoljašku pismenost. Glagoljaši uče o razvoju glagoljice na prostoru Hrvatske te čitaju iz različitih izvora, pišu glagoljska slova i izrađuju ukrasne predmete ispisane glagoljicom. Oduševljeni ljepotom starog hrvatskog pisma, koncem prošle godine učenici su izradili unikatne glagoljaške čestitke koje su predstavili na koprivničkoj *Božićnoj bajci*, adventsko-novogodišnjoj manifestaciji. U izradi čestitki pridružili su im se i školski zadrugari, zajedno s voditeljicom, profesoricom Mirjanom Kalavarić. Glagoljaške čestitke, izrađene vrijednim ručicama učenika i ispunjene dobrim željama, putovale su svijetom te promovirale hrvatsku tradiciju i kulturnu baštinu.

Jedna od njih doputovala je i do Društva prijatelja glagoljice. Zahvaljujući tome doznali smo još jednu lijepu priču protkanu glagoljicom, i to iz podravskog kraja za koji glagoljica nije karakteristična, a otvorila se i mogućnost boljeg upoznavanja i suradnje s *Malim glagoljašima* iz Koprivnice.

Jedna od njih doputovala je i do Društva prijatelja glagoljice. Zahvaljujući tome doznali smo još jednu lijepu priču protkanu glagoljicom, i to iz podravskog kraja za koji glagoljica nije karakteristična, a otvorila se i mogućnost boljeg upoznavanja i suradnje s *Malim glagoljašima* iz Koprivnice.

Sveta tri kralja, odnosno blagdan Bogojavljenja proslavili smo 6. siječnja. No za stanovnike Novog Vinodolskog bio je to i dan njihovog grada, a također i dan obilježavanja 730. obljetnice nastanka Vinodolskog zakonika. To je najstariji cjelovito sačuvani spomenik običajnog prava na hrvatskome jeziku. Izvornik je pisan ustavnim glagoljicom i datiran 6. siječnja 1288. godine, ali nije sačuvan. Danas imamo sačuvan prijepis izvornika koji je nastao početkom 16. st., glagoljičnim kurzivom i pohranjen je u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu.

Mješoviti pjevački zbor *Baščina* oplemenio je početak godine dvama koncertima: u nedjelju, 7. siječnja, održan je božićni koncert u crkvi sv. Marije na Dolcu. U srijedu, 10. siječnja, u dvorani *Vijenac* Nadbiskupijskoga pastoralnog instituta održan je koncert pod nazivom *Mladoga Kralja mi molimo*. To je bilo prvo događanje iz ciklusa *Hrvatska glagoljaška baština* u ovoj kalendarskoj godini. Zboru *Baščina* i dirigentu Marijanu Tucakoviću pridružio se orguljaš Javor Valjak.

Prof. Motoki Nomachi, slavist sa Sveučilišta Hokkaido iz Japana i dr. sc. Aleksandra Salamurović, znanstvena suradnica u Institutu za slavističke i kavkaske studije u Jeni, obratili su se Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti s molbom da im pomogne stupiti u kontakt s akademkinjom Anicom Nazor. Posebno ih je zaintrigirala njezina knjiga o hrvatskoj glagoljici *Ja slovo znajući govorim...* i četvrti dio pod nazivom *Glagoljica danas*. Ovo dvoje stranih slavista provode istraživanje o uporabi glagoljice u današnjoj Hrvatskoj "kao simbola nacionalnog identiteta i predmeta za marketing" pa su u sklopu toga obavili i terensko istraživanje. Sastanak s akademkinjom Nazor održan je u središnjem salonu palače HAZU, a dobrodošlicu im je poželio i tajnik HAZU. Obogaćeni nizom dragocjenih podataka i tiskanih materijala, sastali su se i s našim članom, dr. sc. Filipom Cvitićem koji se, kao dizajner, bavi objema temama. Naposljetku su upoznali i vodstvo Društva prijatelja glagoljice te nazočili koncertu zbora *Baščina*. Ispostavilo se da g. Nomachi u dalekom Japanu ima i jedan primjerak knjige prof. Žubričića *Hrvatska glagoljica – Biti pismeni, biti svoji*.

U obljetničkoj godini Društvo je sve prisutnije u medijima. Dana 8. siječnja ujutro, na Z1 televiziji, u emisiji *Zagrebe, dobro jutro!* gostovale su profesorice Biserka Draganić i Kristina Repar, donedavna i sadašnja predsjednica Društva. Ukratko su predstavile rad Društva, njegove ciljeve, misiju i projekte. Pritom su donijele dječje radove s glagoljaškim motivima te časopis *Baščina* koji su pobudili veli-ko zanimanje gledatelja. Istoga dana gostovale su na Radio Sjemenu u emisiji *Etno-fletno* u kojoj im se pridružio dr. sc. Filip Cvitić. Neposredan povod radijskoj emisiji bio je koncert *Mladoga Kralja mi molimo* MPZ *Baščina*. U emisiji je bilo riječi o radu Društva, navedena je većina aktualnih projekata i planova za budućnost, opširnije je predstavljen Zbor, a dr. sc. Cvitić predstavio je svoj po-slovni projekt *Fabula Croatica* kojim povezuje hrvatsku kulturnu baštinu i suvremene uporabne predmete i usluge. Snimku emisije možete poslušati na poveznici: goo.gl/tX1LSq.

Osim toga, dana 13. siječnja, u emisiji *Svjetonik* Radio Sljemena objavljen je prilog o održanom koncertu *Mladoga Kralja mi molimo* MPZ *Baščina*, a koji možete poslušati na poveznici: <http://radio.hrt.hr/radio-sljeme/ep/svjetonik/240428/>

Društvo je dobilo i svoju Facebook stranicu. Pratite zbivanja, komentirajte ih i stavljajte svoje objave na poveznici: goo.gl/dP28Yk.

U petak, 12. siječnja, Tanja Skiba, prof., održala je radionicu *Glagoljična narukvica prijateljstva* za jedanaestero učenika. Radionicu je organizirao Centar mladih Ribnjak u sklopu *Zimskog programa školskih praznika*. Ostvarena je u suradnji Društva prijatelja glagoljice s Glagoljaškim središtem *Frankopan* OŠ Frana Krste Frankopana iz Zagreba.

Arheološki muzej u Zagrebu pokrenuo je cjelogodišnji program *Hrvatska u vrijeme kneza Branimira*. Njime se obilježava 1130 godina koliko je prošlo od 888. godine, koja je uklesana uz ime kneza Branimira na ulomku oltarne pregrade pronađene u Gornjem Muću kraj Splita. Radi se o dijelu nekadašnje crkve izgrađene u vrijeme kneza Branimira, koji se danas čuva u Arheološkom muzeju.

Program je započeo izvrsnim predavanjem *Državne veze između papinstva i Hrvata od 9. stoljeća do danas*, koje je u subotu, 13. siječnja, održala dr. sc. Ana Biočić s Katoličkog bogoslovnog fakulteta. Datum održavanja predavanja poklopio se s datumom kada je 1992. godine Sveta Stolica priznala državnost Republike Hrvatske. Odabir teme predavanja imao je svrhu obilježiti datum prvog međunarodnog priznanja za Hrvatsku te podsjetiti na još jednu zanimljivu činjenicu: hrvatski vladar, knez Branimir, davne 879. godine primio je pismo pape Ivana VIII. u kojem ga izvještava o tome kako je u Rimu blagoslovio njega i hrvatski narod, te mu priznaje zemaljsku vlast nad cijelom Hrvatskom. Taj se čin, povijesno gledajući, može smatrati prvim formalnim priznanjem Hrvatske, a nadnevak toga pisma, 7. lipnja, danas se slavi kao dan hrvatske diplomacije. Snažna Hrvatska je u vrijeme kneza Branimira pružila utočište i Metodovim učenicima koji su bili protjerani iz Moravske. Od tada se u crkvama Dalmatinske Hrvatske, pored latinskog jezika, širio slavenski crkveni jezik i slavensko pismo glagoljica. Osim niza predavanja, Muzej će tijekom cijele godine održavati i radionice za sve uzraste. Neke od tema su urezivanje ukrasnih motiva, starohrvatski jezik, pečatiranje, hrvatski pletar, oltarna pregrada, pa tako i glagoljica.

Početni tečaj upoznavanja glagoljskog pisma, te čitanja i pisanja glagoljice održan je u Duhovno-obrazovnom centru Marijin dvor u Lužnici kao vikend-seminar, od petka 19. siječnja popodne do nedjelje, 21. siječnja. Tečaj je vodila Kristina Repar, prof., a okupila je osmero polaznika. Tečaj je organiziran zahvaljujući pozivu s. Berislave Grabovac, velike ljubiteljice glagoljice, koja je i uspješan turistički vodič, nagrađena nagradom *Simply the best*. Polaznici tečaja, koji su različite životne dobi, s ljubavlju su i predanošću učili glagoljicu te odslušali ukupno 20 sati nastave. Svi su dobili potvrdu o završenom tečaju. Nadamo se da će biti još takvih glagoljaških susreta u Lužnici.

Predsjednik Društva Krčana i prijatelja otoka Krka, g. Juraj Mužina, održao je u petak 19. siječnja u zagrebačkoj knjižnici i čitaonici Bogdana Ogrizovića zanimljivo predavanje pod nazivom *Fra Anton Juranić, obnovitelj glagoljskog tiska i preporoditelj Provincije franjevac trećoredaca glagoljaša u XVIII. stoljeću*. Zahvaljujući g. Mužini upoznali smo život i rad našeg najznačajnijeg franjevca – trećoredca, glagoljaša svojega vremena.

U Gradskom muzeju Varaždin dana 24. siječnja otvorena je izložba pod nazivom *Varaždinske glagoljske pergamene i Knjige glagoljaške – kapucinske, karlobaške*. Autorica izložbe je prof. dr. sc. Anica Vlašić-Anić, znanstvena suradnica Staroslavenskog instituta u Zagrebu. Izložba je rezultat dugogodišnjeg i plodonosnog traganja za glagoljicom u kapucinskim samostanima u Karlobagu,

Varaždinu, Rijeci, Dubrovniku, Škofjoj Loki i Rimu. Prije ovog istraživanja uglavnom se smatralo da u kapucinskim samostanima nema takve građe.

Noć muzeja održana je u petak, 26. siječnja. Ljubaznošću mr. sc. Oriette Lubiane iz Sveučilišne knjižnice u Rijeci dobili smo poziv za sudjelovanje u navedenoj manifestaciji u prostoru stalne izložbe Glagoljica. *Glagoljaški maraton* održali su prof. dr. sc. Darko Žubrinić, Kristina Repar, prof., predsjednica Društva i Mirna Lipovac, tajnica Društva. Predavanja su obuhvatila sljedeće teme: *Uvod u glagoljicu, Srebrni jubilej Društva prijatelja glagoljice (1993. – 2018.), Hrvatska glagoljaška baština u kontekstu europske kulture*, a na kraju je održana *Školica glagoljice*. Prije, u pauzama i nakon predavanja projicirani su dokumentarni filmovi glagoljaške tematike. Maraton je trajao od 18 sati do nekoliko minuta iza ponoći, a vrijeme je brzo prošlo. Izložbu i predavanja posjetilo je mnogo mladih ljudi, a neki posjetitelji sudjelovali su u čitavom Maratonu. U *Noći muzeja* ostvaren je i prvi službeni susret dvaju jubilaraca: stalni postav glagoljičke baštine u Sveučilišnoj knjižnici ove godine navršava 50. godišnjicu svoga postojanja, dok je naše Društvo dvostruko mlađe. Čestitamo na zlatnom jubileju i vjerujemo da je ovo početak kvalitetne i zanimljive suradnje.

U isto vrijeme u Knjižnici HAZU u Zagrebu održane su kreativne glagoljične radionice u različitim umjetničkim tehnikama. Tako se na zabavan način popularizira glagoljica kao izvorno hrvatsko pismo, ali i pokazuje da je moguće ugraditi baštinu u svakodnevni život izradom nekog uporabnog umjetničkog predmeta. Sudionicima su njihovi radovi ostali za uspomenu. Radionice su vodile suradnice Glagoljaškoga središta *Frankopan OŠ Frana Krste Frankopana* iz Zagreba i *Odjela za hrvatsko glagoljaštvo Matice hrvatske*. Radionicama su prisustvovali i djeca i odrasli, a interes je bio uistinu velik.

U sklopu istoga projekta dr. sc. Filip Cvitić održao je predavanje pod nazivom *Učiniti glagoljicu vidljivom*.

U auli Gradske knjižnice u Zagrebu, Starčevićev trg 6, postavljena je izložba *Glagoljske knjige biblioteke Kezele*. Gospodin Mladen Kezele zajedno s ostalim članovima obitelji desetljećima sakuplja stare i rijetke hrvatske knjige pa tako i knjige tiskane na glagoljici. Izložba se može razgledati od 31. siječnja do 22. veljače, radnim danom od 8 do 20 sati, a subotom od 8 do 14 sati.

Prof. dr. sc. Darko Žubrinić autor je teksta pod nazivom *Istrgnuta vrbnička glagoljaška baština u SAD-u* objavljenog u 50. broju časopisa *Vrbnički vidici*. Iz članka doznajemo o sudbini jednog lista iz Drugog Vrbničkog misala dovršenog 1462. godine. Taj list je, vjerojatno koncem 19. ili početkom 20. stoljeća, netko istrgnuo iz Misala. Pronađen je slučajno i, srećom, sačuvan. Nalazi se u Sveučilišnoj knjižnici u Princetonu u SAD-u. Nadamo se da će se taj dragocjeni komadić hrvatske baštine jednoga dana vratiti tamo gdje pripada, među listove Drugog

Vrbničkog misala, u kojemu je nekada stoljećima stajao.

Krčki val, mjesečnik za kulturu življenja na otoku Krku, u broju za prosinac objavio je treći od pet članaka iz serije *Glagoljica express* autorice Mirne Lipovac. Siječanjski broj donio je četvrti članak. Tim člancima autorica ukratko predstavlja glagoljicu na drugim hrvatskim otocima, osim Krka koji njome obiluje. Čitatelji su tako doznali o glagoljici u Samostanu sv. Kuzme i Damjana (poznatijem kao Čokovac) u Tkonu na otoku Pašmanu i o blagajničkim zapisima na glagoljici iz samostana franjevac trećoredaca glagoljaša u Martinšćici na otoku Cresu, nastalima u razdoblju od 1578. do 1618. godine, dakle prije puna četiri stoljeća.

Godišnjak *Baščina*, koji je iz tiska izašao krajem prošle godine, u prodaju je pušten prije i nakon prve ovogodišnje tribine Društva. Već prve večeri *planula* je trećina naklade. Nemojte ostati bez svog primjerka!

Iduća prilika za kupnju bit će u četvrtak, 15. veljače, čime ujedno najavljujemo drugo ovogodišnje okupljanje u sklopu ciklusa *Hrvatska glagoljaška baščina*. Bit će to izložba učeničkih radova nastalih tijekom manifestacije *Otvorena vrata zagrebačke glagoljaške riznice*, pod nazivom *Az buki vidi glagole...Ja slova znajući govorim...* Pomaknuli smo otvorenje na 15. veljače jer na prethodno planirani datum, 14. veljače, pada Pepelnica, odnosno Čista srijeda, tj. početak korizmenog vremena. Otvorenje izložbe održat će se u 19 sati u Nadbiskupijskom pastoralnom institutu, Kaptol 29 a u Zagrebu, a moći će se razgledati do 15. ožujka.

Ispričavamo se zbog toga što je u prošlim *Novostima* omaškom napisano da skupina *Mladi glagoljaši* već dva desetljeća djeluje u OŠ Frana Krste Frankopana u Senju. Radi se o senjskoj OŠ Silvija Strahimira Kranjčevića, a ta je škola od strane Ministarstva znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske navedena kao jedan od nositelja nematerijalnog kulturnog dobra *Umijeće čitanja, pisanja i tiskanja glagoljice*.

Čitateljima dugujemo još jedan ispravak netočnog navoda. U prošlom broju spomenuli smo recept za *Bakalar na glagoljaški* i naveli da je knjigu receptata pod nazivom *Gastronomija* napisao glagoljicom izvjesni samostanski kuhar, a pronašao, uredio i objavio pok. akademik Branko Fučić. Tako je, naime, bilo navedeno u članku na koji smo se pozvali. Međutim, još je zanimljivija činjenica da je kuharicu napisao sam Branko Fučić, i to pod pseudonimom *grišnoga fra Karla iz Dubašnice*.

Glagoljica gdje je (ne) očekujemo

Što je zajedničko Novigradu, Vinkovcima, Zadru i Krku? Toponimi – nazivi ulica i trgova. Jedna ulica je puna zelenila, druga popločena kamenom, treća široka i ravna... a sve tri su posvećene glagoljašima. Grad Krk je svojim glagoljašima darovao i jedan prostrani trg.

Ove lijepe slike poslali su nam mr. sc. Narcisa Potežica, jedna od osnivača i bivša predsjednica Društva i g. Krešimir Španić, poznati vinkovački *brico* treće generacije (nakon svog oca i djeda), a druge dvije su iz foto-arhiva urednice *Novosti*. Zahvaljujemo na trudu da s nama podijelite slike glagoljaških ulica. Pozivamo sve primatelje *Novosti* da nam jave, slikom i tekstem, gdje se još diljem Lijepe Naše mogu susresti ovakve ulice i trgovi.

Unatoč nastojanjima da skratimo tekst i izbacimo neke slikovne priloge, nije nam uspjelo ostati na tri stranice. To je dokaz da naša glagoljica živi na mnogim mjestima diljem Hrvatske, a mi je s radošću otkrivamo.

Do idućeg broja, srdačno vas pozdravlja Uredništvo *Novosti*, želeći Vam mir i dobro.